

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Zapojení artefietiky do výuky na vysokých školách

Bakalářská práce

Autor: Anna Bízková

Vedoucí práce: PhDr. Andrea Hlubučková

2021

** Zde je místo na zadávací list = vyměňte tento list se zadávacím.

** Zadávací list si tiskne student sám z UIS až po jeho kompletním schválení.

** Zadávací list se v práci řadí za titulní list a je s prací pevně svázán. Strany se nečíslijí.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Zapojení artefietiky do výuky na vysokých školách** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma že, na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....

(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala všem (zejména rodině), kteří mě při psaní této práce podporovali a umožnili mi tím její dokončení. Především pak vedoucí práce paní doktorce Andree Hlubučkové za věnovaný čas a doporučení odborné literatury. Speciální díky patří panu docentu Slavíkovi a paní doktorce Komzákové, kteří mi pro tuto práci poskytli velmi přínosné rozhovory a dali mi požehnání k vytvoření vzdělávacího programu. Panu docentu Slavíkovi také děkuji za poskytnutí elektronické verze obou dílů knihy *Umění zážitku a zážitek umění*, které nejsou již nikde k sehnání.

Abstrakt

Tato bakalářská práce byla psána na téma Artefiletika a její zapojení do výuky na vysokých školách. V rámci teoretické části bylo vysvětleno, čím se artefiletika zabývá a jak vznikla. Také je zde uvedeno, jakým způsobem by mohla být využívána ve spojení s vysokoškolskými studenty. V praktické části této práce byl vytvořen vzdělávací program pro pedagogy vysokých škol. Program má sloužit jako výcvik, aby pedagogové mohli zapojit artefiletiku do své výuky. Pan docent Slavík tento program schválil a označil ho za přínosný pro toto vzdělávací pojetí. Program byl vypracován se všemi náležitostmi – kalkulací, harmonogramem, diseminací apod. Zároveň je v tomto programu navržena i metodická hodina pro pedagogy a výčet technik a tvůrčích činností, ze kterého se mohou inspirovat pro tvorbu vlastní artefiletické hodiny. Závěrem této bakalářské práce tedy bylo, že rozšíření artefiletiky mezi studenty vysokých škol by bylo vhodné, jestliže by byli vedoucí pedagogové řádně proškoleni – prošli by si artefiletickým výcvikem a vzdělávacím programem, který je v této práci navržen.

Klíčová slova

Artefiletika, duševní zdraví, arteterapie, relaxace, výtvarné umění, fantazie, tvorba, motivace

Abstract

This bachelor's thesis was written on the topic of Art-philetics and its involment in teaching at universities. In the theoretical part, there was explained what Art-philetics deal with and how it came into being. There was also set out how it could be used in conjunction with university students. In the practical part of this thesis was created an educational programme for university teachers. The programme is intended as training so that educators can involve Art-philetics into their lessons. Professor Slavík has approved this programme and said that it could be beneficial for this educational concept. The programme was prepared with all the elements – calculation, schedule, dissemination, etc. This programme also proposes a methodological lesson for university teachers and the list od Art-philetics techniques and creative activities. The teachers can inspire from them for their own Art-philetic lesson. The conclusion of this bachelor's thesis was that the extension of Art-philetics to university students would be appropriate if the head teachers properly trained – they would go through Art-philetical training and the educational programme proposed in this thesis.

Keywords

Art-philetics, mental health, art therapy, relaxation, visual arts, fantasy, creation, motivation

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
1 Cíl a metodika.....	11
1.1 Cíle.....	11
1.2 Metodika.....	11
2 Vývoj pojmu „Artefiletika“.....	12
2.1 Požadavky na studenta či žáka.....	13
3 Od výtvarné výchovy přes artefiletiku až k arteterapii.....	14
3.1 Výtvarná výchova.....	14
3.2 Artefiletika.....	15
3.3 Arteterapie.....	17
3.4 Artefiletika vs. arteterapie.....	17
4 Expres a reflexe.....	19
4.1 Imaginace.....	19
4.2 Animace.....	19
4.3 Tvorba.....	20
4.3.1 Výtvarné nadání.....	20
4.3.2 Artefiletické pomůcky.....	20
4.4 Dialog.....	21
4.4.1 Interpretace.....	21
5 Artefiletika pro studenty vysokých škol.....	24
5.1 Artefiletika dospělých.....	25
5.2 Komunikace a spolupráce.....	26
5.3 Motivace a pozornost.....	26

5.4	Syndrom vyhoření.....	27
5.5	Výtvarný materiál pro studenty vysokých škol.....	28
6	Správný artefiletik.....	29
6.1	Artefiletické výcviky.....	29
6.1.1	Česká arteterapeutická asociace.....	30
6.1.2	Eko Art Therapy Institut	30
6.1.3	Miroslav Huptych – Dvouletý akreditovaný kurz v artefiletice a arteterapii	31
6.1.4	Systematický dvouletý kurz v artefiletice a arteterapii.....	31
6.2	Vysokoškolské předměty zaměřené na výuku artefiletiky.....	31
	PRAKTICKÁ ČÁST	33
7	Vzdělávací program.....	33
7.1	Cíl vzdělávacího programu	34
7.2	Cílová skupina.....	35
7.3	Lektoři.....	35
8	Obsah vzdělávacího programu.....	36
8.1	Teoretická část	36
8.1.1	První setkání	36
8.1.2	Druhé setkání	36
8.1.3	Třetí setkání	36
8.1.4	Čtvrté setkání	37
8.1.5	Páté setkání	37
8.2	Praktická část	37
8.2.1	První setkání	37
8.2.2	Druhé setkání	38
8.2.3	Třetí setkání	38

8.2.4	Čtvrté setkání	38
8.2.5	Páté setkání	38
8.3	Metodická hodina.....	39
8.3.1	Úvod.....	39
8.3.2	Ledolamky	39
8.3.3	Přednáška	40
8.3.4	Artefietická exprese	40
8.3.5	Diskuse.....	40
8.4	Techniky.....	41
8.5	Časový průběh.....	46
8.6	Materiálně technické zabezpečení.....	49
8.6.1	Výtvarné pomůcky.....	49
8.6.2	Certifikát	50
8.7	Kalkulace.....	50
8.8	Evaluace	51
8.9	Diseminace programu	52
9	Individuální rozhovor s panem docentem Slavíkem.....	53
10	Individuální rozhovor s paní doktorkou Komzákovou	55
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61

ÚVOD

Tématem celé bakalářské práce je vzdělávací pojetí a poměrně nový obor - artefiletika. Tato práce má za cíl charakterizovat artefiletiku jako takovou, ale hlavně představit možnosti, jak by bylo možné ji využívat i ve výuce na vysokých školách. V teoretické části je vysvětleno, co pod tímto relativně novým oborem můžeme nalézt. Tato část také vysvětluje, jaký je rozdíl mezi artefiletikou a arteterapií, jelikož se s touto expresivní terapií může snadno zaměnit. Také je zde vysvětleno, proč by bylo vhodné, aby se artefiletika začala využívat ve výuce na vysokých školách a jakým způsobem by mohla vysokoškolským studentům pomoci. V těchto institucích by mohla být využívána k prevenci stresu z přílišné zátěže, k seberozvoji či například k posílení motivace, spolupráce a pozornosti.

V odborné literatuře se dočteme především o artefiletice pro děti předškolního a mladšího školního věku, což vedlo k tvorbě obsahu praktické části této bakalářské práce. Právě tímto tématem se zabývá pan docent Slavík, který je autorem mnoha knih, ze kterých tato bakalářská práce čerpá. Artefiletika ale není pouze pro děti, stejně dobře ji mohou využít i dospělí. Artefiletika jako taková pomáhá prostřednictvím výtvarných metod k posílení spolupráce a komunikace, zároveň ale posiluje duševní zdraví a snaží se o prevenci psychosociálních poruch. Vyskytuje se tedy ve školství a je jakýmsi mezníkem mezi výtvarnou výchovou a arteterapií.

Praktická část této bakalářské práce se zaměřuje na artefiletiku u mladších dospělých, kterými jsou především studenti vysokých škol. V této části je navržen program pro zapojení tohoto vzdělávacího pojetí do výuky na vysokých školách a konkrétní metodická hodina, kterou by mohli využívat vysokoškolští pedagogové (konkrétně je tato hodina určena pedagogům na České zemědělské univerzitě). V praktické části je také výčet různých technik a metod, které se dají pro zapojení artefiletiky do výuky na vysoké škole zapojit, a který by mohl sloužit jako metodický podklad pro vysokoškolské pedagogy. V závěru této práce jsou pak individuální rozhovory s panem docentem Slavíkem a paní doktorkou Komzákovou, ze kterých tato bakalářská práce čerpala především v metodické části.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

1.1 Cíle

Cílem této bakalářské práce je podrobně prozkoumat obor artefiletika, kde a jakým způsobem se využívá a praktikuje. Chtěla bych mimo jiné poukázat na rozdíly mezi artefiletikou a arteterapií. V rámci praktické části bych chtěla seznámit s artefiletikou také vysokoškolské prostředí pomocí vytvoření návrhu konkrétní metodické hodiny.

1.2 Metodika

V první, teoretické části mé práce, definuji pomocí dostupné odborné literatury vymezení tohoto málo známého a specifického oboru, který je zahrnut pod vzdělávání. Budu se zabývat jednotlivými aspekty artefiletiky i jejím využitím v praxi. Definuji také rozdíl mezi arteterapií a artefiletikou, protože tyto dva obory se často zaměňují.

V praktické části vytvořím program pro vysoké školy, zejména konkrétní metodickou hodinu, která bude pedagogům sloužit jako příklad, jak techniky artefiletiky do výuky zapojit. Cílem hodiny může být prevence duševních potíží, odpočinek či motivace. Metodická hodina bude primárně určena pedagogům České zemědělské univerzity. Nicméně zvážíme rozšíření na další vysoké školy v České republice.

2 Vývoj pojmu „Artefiletika“

Artefiletika je sice příbuzná s arteterapií, ale velmi příhodně je zde pozměněno slovo *terapie* za slovo *filetika*. Pojem artefiletika se skládá ze dvou slov. Těmi jsou *arte* a *filetika*. *Arte* neboli *ars* znamená umění, umělecké vyjádření nebo cokoliv spojené s touto částí lidské kultury. *Filetické* je pak něco, co může vychovávat, ale zároveň odkazuje i na duchovní zdroje (Slavík, 1997, s. 169). Slovo *filetický* se dá také vyložit jako „pojetí výchovy, které usiluje o propojení emocionálního a sociálního rozvoje s rozvojem intelektuálním“ (Slavíková, 2019, s. 13). Proto je artefiletika zařazována spíše do pedagogiky než do psychoterapie, kam patří arteterapie, i přes to, že si jsou tyto dva obory velmi blízké.

Artefiletika vychází z expresivní terapie, která se nazývá arteterapií. Dle Potměšilové (2021, s. 7) má arteterapie dvě pojetí – užší a širší. Podle širšího pojetí pod pojmem arteterapie nalezneme všechny expresivní terapie. Těmi jsou terapie, které využívají jakékoliv umělecké vyjádření k léčbě pacienta. Do těchto expresivních terapií se řadí dramaterapie, muzikoterapie, tanečně-pohybová terapie a samozřejmě již zmiňovaná arteterapie. V této bakalářské práci definujeme arteterapii podle jejího užšího vymezení a tím je fakt, že arteterapie je pouze jedním typem expresivních terapií, který využívá k realizaci terapeutického procesu pouze výtvarnou uměleckou formu (kreslení, modelování, malování apod.).

Artefiletik (neboli odborník, který organizuje artefiletickou hodinu se skupinou či jednotlivcem) používá stejné nástroje a podobné metody a techniky jako arteterapeut. Tyto techniky je vždy potřeba přizpůsobovat žákům či studentům, pedagog by tedy měl mít povědomí o artefiletice i arteterapii a nejlépe mít absolvovaný sebezkušnostní výcvik, aby mohl artefiletickou hodinu správně vést. Artefiletika můžeme nazývat též pedagogem s artefiletickým výcvikem či vzděláním.

Jan Slavík po rozšiřování a poznávání tohoto pedagogického pojetí prosadil artefiletiku na pedagogické fakultě univerzity Karlovy. Od poloviny devadesátých let se tam vyučuje přímo předmět „Arteterapie a artefiletika“.

2.1 Požadavky na studenta či žáka

Student či žák, který se účastní artefiletické hodiny, musí mít jasno v tom, co artefiletika přináší a co obnáší absolvování takové hodiny. Nemůže se jednat o pouhé „odsezení“ hodiny, jelikož pak artefiletika ztrácí veškerý význam. Student musí mít na vědomí, že mu artefiletika může pomoci v osobním rozvoji nebo například ke zmírnění stresu. Vedoucí takové hodiny by měl vzbudit ve svých studentech zájem a studenti by měli pocítit takzvanou vnitřní motivaci k absolvování artefiletické zaměřené hodiny. „Touha chtít něco vychází z nás a motivace je vnitřní hnací silou, jež způsobuje radost z práce: efektivita a pocit uspokojení jsou ve velmi těsném svazku.“ (Hagemann, 1995, s. 7) Vnitřní motivace se nachází v nás samých, je to tedy jakási touha, díky které jsme si jisti, že se chceme rozvíjet a vzdělávat. Tato vnitřní motivace bývá mnohem silnější než motivace vnější, která je ovlivňována faktory z okolí (např.: chci potěšit své rodiče dobrou známkou).

Vnitřní touha je v artefiletice zásadní, jelikož se studenty, kteří se opravdu chtějí zapojit do artefiletické hodiny, je pak možné dosáhnout výsledků, jakými jsou sebeuvědomění, naučení se lepší komunikace nebo relaxace. Vladimíra Slavíková tuto vnitřní motivaci v artefiletice nazývá „poznávacím motivem“. Tento poznávací motiv je propojen s objevováním, je to pohnutka, která přichází při tvorbě i následné reflexi a podněcuje studenta k dalšímu hlubšímu poznávání. Míra tohoto poznávacího potenciálu je potom měřítkem kvality a úspěšnosti artefiletické výuky. (Slavíková, 2019)

3 Od výtvarné výchovy přes artefiletiku až k arteterapii

Aby bylo možné správně pochopit artefiletiku, je potřeba, aby k došlo pochopení vztahu mezi výtvarnou výchovou, artefiletikou a arteterapií. Tyto tři obory si jsou velice blízké, avšak jejich cíle se velice liší.

Tabulka 1: Porovnání výtvarné výchovy, artefiletiky a arteterapie

	Výtvarná výchova	Artefiletika	Arteterapie
Zařazení	Základní a střední školy	Vzdělávání a seberozvoj	Lékařství
Cílová skupina	Žáci základních a středních škol	Převážně děti školního a předškolního věku, ale může být praktikována i na dospělých	Většinou dospělí
Odborník	Učitel	Pedagog/artefiletik	Arteterapeut
Pomůcky	Výtvarné	Výtvarné	Výtvarné
Cíl	Naučit žáky kreslit a výtvarně se vyjadřovat	Seberozvoj	Léčba

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je uvedeno výše v tabulce, tak artefiletika je jakási hranice mezi výtvarnou výchovou, kde jde pouze o uměleckou expresi, a arteterapií, kde je cílem především uzdravení pacienta prostřednictvím výtvarných technik.

3.1 Výtvarná výchova

Výtvarná výchova je čistě školní předmět, který se vyučuje na základních a středních školách (na středních školách si většinou studenti vybírají mezi výtvarnou a hudební výchovou). Výtvarná výchova má za cíl děti naučit malovat, kreslit a všeobecně se umět umělecky vyjadřovat.

„Výtvarná výchova seznamuje žáky nejen s výtvarným uměním, ale s vizuální kulturou obecně. Děje se tak převážně prostřednictvím vlastní výtvarné tvorby žáků a její uvědomělé reflexe, a to s důrazem na rozvíjení jejich smyslové citlivosti, podpory jejich vlastní tvůrčí individuality a podpory jejich schopností interpretace a komunikačního uplatnění vizuálně obrazných vyjádření vlastních i ostatních.“ (Pastorová, 2016, s. 3)

3.2 Artefiletika

Artefiletická hodina má sice z části stejnou náplň jako výtvarná výchova, není ale zaměřena na tvorbu klientů (dětí, žáků, studentů). Průběh i obsah uměleckého díla je ale velmi důležitý. Nikdy nehodnotíme úroveň uměleckého nadání klienta. Nejdůležitější částí artefiletické hodiny je závěrečný dialog či diskuse o vytvořeném díle. Tato reflektivní diskuse vede k odkrytí skrytých problémů či k pomoci prohloubení spolupráce a komunikace mezi žáky či studenty. V této části se snaží pedagog klienty navést, aby si uvědomili, co jim absolvovaná artefiletická hodina přinesla.

Hlavním cílem je tedy prohlubovat zkušenost člověka a stavět před něj problémy, o kterých si musí uvědomit, že se ho bytostně týkají. Artefiletika poskytne zážitek z tvorby a v průběhu hodiny se student či žák dostane až na závěr dialogu, ve kterém se vedoucí snaží problém co nejvíce zobecnit, aby došlo k uvědomění si podstaty dané tematiky. (Slavíková, 2019)

Slavíková ve své knize Výtvarné čarování (2010, s. 8) píše: „Artefiletika navazuje na dobrou tradici české výtvarné výchovy, založené především na rozvoji tvořivosti dítěte. Artefiletika však koncepci tvořivosti obohacuje a novým způsobem ji rozvíjí jak ve vztahu k dětské osobnosti, tak i ve vztahu k výtvarné kultuře. Hlásí se k tzv. osobnostně orientované výchově, která se snaží respektovat přirozené potřeby dítěte a vytvářet co nejlepší podmínky pro jeho individuální rozvoj.“

Artefiletika je tedy propojením pedagogiky, výtvarné výchovy a osobního rozvoje. Kdyby se místo klasické výtvarné výchovy zařadila do školních osnov artefiletika ve spojení s výtvarnou výchovou, mohlo by to dětem pomoci v jejich sebepoznávání. Takovýto způsob vedení vyučovací hodiny by mohl být velmi prospěšný – mohl by přispět kromě rozvoje osobnosti i k prevenci psychosociálních poruch či k lepší komunikaci a spolupráci mezi dětmi.

3.3 Arteterapie

Obor arteterapie je jednou z psychoterapií, konkrétně patří mezi expresivní terapie. Jejím úkolem není ani vzdělávání ani seberozvoj, nýbrž poskytnutí odborné pomoci klientovi s duševním onemocněním. Její funkcí je léčit. Terapii vždy musí vést odborník, který má potřebné vzdělání pro realizaci terapií. Arteterapie může být individuální i skupinová.

„Forma arteterapie je odkrývající tím, že má nenásilně prostřednictvím výtvarné tvorby vynést na povrch potlačený materiál z nevědomí, a je rekonstrukční v tom, že za pomoci výtvarné produkce usiluje o přestavbu problematického prožívání a chování“ (Lhotová, 2018, s. 38)

3.4 Artefiletika vs. arteterapie

Základní rozdíl mezi artefiletikou a arteterapií je v místě jejich působení a v jejich cíli. Arteterapii zařazujeme do lékařství, ale artefiletika patří na pole vzdělávání. Arteterapie může být součástí terapeutických sezení, která jsou vedena odborníkem – arteterapeutem. „Arteterapie je jedním z psychoterapeutických postupů. Opírá se o výtvarné projevy klientů jako o hlavní léčebný prostředek. Nejde při ní o dokonalé, konečné dílo, ale o proces tvorby.“ (Caseová, 1995, s.7)

Artefiletiku oproti arteterapii tedy nalezneme na poli vzdělávání, především v mateřských školách a na prvním stupni základních škol. Může žákům pomoci se lépe soustředit, lépe navazovat vztahy se spolužáky, komunikovat. Slouží také jako prevence před psychickými a psychosociálními problémy, které mohou u žáků vznikat. Pomocí artefiletiky se dají také řešit konflikty mezi dětmi. Působení umění je natolik propojeno s lidskou psychikou, že dalo vzniknout tomuto oboru, který je zatím v plenkách. Za autora pojmu by se dal považovat již výše zmíněný Jan Slavík, který tento pojem prvně uvádí ve své knize *Od výrazu k dialogu ve výchově: Artefiletika*.

Definicí, která je základním kamenem pro tuto bakalářskou práci, je definice z knihy *Arteterapie a artefiletika: nejen pro sociální pedagogy*: „Artefiletika je disciplína, která úzce souvisí s arteterapií. Používá podobných postupů jako arteterapie, ale v oblasti výchovy. Jejím cílem není léčit, ale v oblasti výchovy přispívat k sebepoznání, k rozvoji osobnosti, pozitivních rysů. Je možné ji také využít jako součást prevence sociálních i dalších patologií.“ (Potměšilová, 2012, s. 20).

Společnými znaky arteterapie a artefiletiky jsou:

- Realizace prostřednictvím umění a využití různých uměleckých forem.
- Hodinu či terapeutické sezení musí vést odborník, který je v dané disciplíně zvěhlý a má za sebou zážitkový výcvik.
- Ani jedna z disciplín není organizována pro výsledné dílo, nýbrž pro proces, který výtvarnému dílu předchází. Odborný pracovník po celou dobu tvořivého procesu na klienty či žáky dohlíží a provází je. Není jeho náplní práce díla poté zhodnotit, ale je potřeba si s klienty/žáky o jejich tvorbě promluvit a vyhodnotit, jak se jim pracovalo a konkrétně upozornit a zaměřit se na některé vzniklé situace (např.: při tvorbě byl jeden žák či student separován od ostatních). Pomocí uměleckého vyjádření mohou také vyvstat vnitřní problémy studentů/klientů, které nejsou schopni vyslovit nahlas. Právě závěrečný rozhovor s nimi je nejdůležitější částí artefiletického i arteterapeutického procesu.

Zásadními rozdíly jsou:

- Místo působení. Tedy to, že s arteterapií se setkáme na poli lékařství, zatímco s artefiletikou ve vzdělávání a školství.
- Cílem artefiletiky je seberozvoj a udržování či posilování duševního zdraví. Naopak cílem arteterapie je vyléčení pacientů z jejich psychických poruch. Arteterapii mohou podstupovat i drogově či alkoholově závislí jedinci.

4 Exprese a reflexe

Artefiletickým obsahem je takzvaná exprese a reflexe. Oproti výtvarné výchově je zde reflexe navíc. Je to moment, kdy žák či student dostane zpětnou vazbu. Zpětná vazba se ale netýká „dokonalosti“ díla, nýbrž jeho obsahu, tedy toho, co dílo vyjadřuje a co znamená.

4.1 Imaginace

Imaginace je jednou z nejzákladnějších metod, které se využívají při artefiletice. „Schopnost imaginace umožňuje člověku vytvářet nové originální představy, vnímat obraz něčeho, co už nebo ještě není, co se může nebo nemusí stát. Tyto představy mohou být velmi názorné, mohou však být také určeny pouze barvami či formou.“ (Kast, 2010, s. 13)

Imaginace je tedy stav, kdy si v naší fantazii vytváříme představy, o kterých nám někdo povídá. V artefiletice se většinou využívá právě ve spojení s vyprávěním. Vedoucí vypráví příběh nebo jen popisuje nějaké místo a studenti či žáci si ho představují. Tyto představy jsou naprosto jedinečné, mohou být propojeny se vzpomínkami nebo si student může představit nějakou chuť či zvuk. V rámci artefiletické hodiny bývá po imaginaci zařazeno její výtvarné zpracování většinou ještě ve spojení s dalším úkolem.

4.2 Animace

Animace je další z metod využívaných při artefiletické hodině. Animace je metoda, kterou vedoucí může využít při reflexi, tedy po uměleckém vyjádření studentů. Při animaci se podle potřeby vedoucí artefiletiky či student identifikují s částí artefaktu. Artefaktem je zde míněno vytvořené dílo. Dále pak hovoří jménem tohoto artefaktu, tedy je to rozhovor veden ve třetí osobě. Tuto metodu je možné využívat při těžkém navázání kontaktu s žákem či studentem. Klient zde může hovořit slovy jeho díla a ne vlastními, a tudíž se cítí víc bezpečně a nemá pak pocit, že mluví sám o sobě. Tato metoda je využitelná spíše u malých dětí, které mají problémy s komunikací. (Potměšilová, 2012, s. 63)

4.3 Tvorba

Studenti dostanou od pedagoga či odborníka, který vede artefietickou hodinu, zadání nebo téma, které mají vytvořit. Na tomto tématu pak mohou pracovat samostatně či ve skupinkách. Pro tvorbu by mělo být vyhrazeno dostatečné množství času, aby se studenti mohli zcela uvolnit a nebýt pod časovým presem, jako tomu bývá při zkoušce nebo při práci. Dohlížející by také neměl do tvorby nijak zasahovat, zároveň by si ale také neměl sednout za počítač a víc se o tvorbu nestarat. Měl by vnímat, jakým způsobem studenti tvoří a jak se přitom chovají. Celý proces je pro artefietiku velmi důležitý ke správné interpretaci a závěrečné diskusi. Když nebude vědět, jak tvoření probíhalo, výsledná díla nebudou mít řádnou hodnotu ke konečnému posouzení.

4.3.1 Výtvarné nadání

K hodině artefietiky není potřeba mít jakékoliv výtvarné nadání. Dohlížející by měl o tomto faktu studenty ujistit. Nikdo nebude posuzovat, jakým způsobem a na jaké úrovni malují, modelují či stříhají. Talent zde nehraje roli. Studenti by o tomto faktu měli být přesvědčeni, jinak nebudou schopni uvolněně tvořit.

4.3.2 Artefietické pomůcky

Pomůcky a artefietický materiál jsou při hodině artefietiky zcela stejné jako u výtvarné výchovy či arteterapie. Zde je výčet pomůcek, které se dají používat při artefietice dle Potměšilové (2012, s. 52):

- CD přehrávač,
- Počítač,
- papíry (krepový, barevný, čtvrtky),
- barvy (temperové, akrylové, vodové, pastely, voskovky, pastelky, tuš),
- štětce, kelímky, podložky,
- plastelína, modelína, lepidla, izolepy, nůžky, sádra, hadříky.

Dle Slavíka (1997, s. 180) je možné do artefietické hodiny zapojit například kosmetické líčení, způsob odívání či nábytek. V momentě, kdy se člověk obléká, maluje se, či si vybavuje byt, tak provozuje uměleckou činnost, která může být interpretována odborníkem. Tyto možnosti se ale nehodí pro studenty vysokých škol, jelikož se ve třídě nebudou převlékat, chlapci se rozhodně nebudou líčit a vybavovat byt nábytkem se v přednáškové místnosti také nedá.

4.4 Dialog

Dialogem se rozumí závěrečná reflexe, kdy poskytne artefietik studentům zpětnou vazbu na základě toho, jakým způsobem pracovali. Také jim pomůže s interpretací jejich děl. Studenti by si mezi sebou také měli sdělit zpětnou vazbu na zážitek, který zrovna prožili. (Slavíková, 2019, s. 14)

4.4.1 Interpretace

V dílech žáků a studentů můžeme nalézt skryté významy a symboly, o kterých ani samotní autoři nevědí. Jedná se především o umístění kresby – pokud je kresba malinká a v rohu papíru na malém prostoru, může se jednat o žákovu separační úzkost nebo depresivní chování. (Potměšilová, 2012, s. 37) Druhým nejdůležitějším faktorem, který je třeba vnímat při interpretaci děl v rámci artefietické hodiny, jsou barvy. Barvy mají význam nejenom v umění, ale i v každodenním životě. Například bílou vnímáme jako barvu svatební, barvu čistoty a dobroty, naopak černá je barva smutku a zelená barva klidu a přírody. Vnímání barev na nás působí každý den. (Potměšilová, 2012, s. 41 – 44)

Pro artefietickou interpretaci jsou barvy velmi důležité. Tabulka uvedená níže ukazuje, jakou symboliku mohou některé barvy skrývat.

Tabulka 2: Interpretace barev

Barva	Interpretace
Žlutá	Barva veselosti a otevřenosti, přináší pocit uvolnění. Lidé využívající tuto barvu žijí především naději a jsou myslitelé.
Oranžová	Spojována s bohatstvím a velkým očekáváním, ale také teplem a radostí. Tato barva je symbolem vysokého intelektu, extroverze a mládí.
Modrá	Představuje stálost, vyváženost a vnitřní klid. Pokud je ale modrá využita v díle nevšedním způsobem, může vyjadřovat trauma v rodině či odkazuje na vztah s matkou.
Světle zelená	Propojována s přírodou, může ale působit jedovatě a představovat zradu. V artefiletickém díle se může objevit u lidí, kteří se chtějí prosadit a vyžadují pozornost ostatních.
Červená	Barva moci, hodně spojována s ohněm a energií. Může vyjadřovat lásku, ale také nebezpečí. Červenou mohou využívat agresivní jedinci.
Růžová	Symbol něžnosti, náklonosti a sentimentu. Tato barva může znamenat odtržení od světa a zkreslený pohled na realitu. Růžová v kombinaci s černou může ukazovat na negativní přijetí sama sebe.
Fialová	Fialová může být melancholická a pokorná, ale také může znamenat skryté tajemství. Tuto barvu většinou upřednostňují introverti.
Hnědá	Barva domova, ale také jistoty a tradice. Hnědá se objevuje v dílech zodpovědných a silných jedinců, kteří stojí nohama pevně na zemi a umí hospodařit s penězi.
Černá	Vyjadřuje smrt a nicotu. Popírá pestrobarevný život, a tudíž i šťastný život. Hrozí uzavření se před světem.
Bílá	Barva nového začátku, nevinnosti a svobody. Může ale také znamenat nejistotu. Tuto barvu ale mohou preferovat nedůvěřiví lidé nebo alkoholici. Pokud je bílá kreslena na bílý podklad, snaží se daný jedinec něco skrýt.
Šedá	Smutná barva spojována s chudobou a pokorou, šedou barvu mohou používat lidé s depresiemi. Tato barva patří workoholikům nebo dětem z dětských domovů.

Zdroj: Fráňová, 2009 a Potměšilová, 2012

Je tedy důležité vnímat, jaké barvy si student bere, protože ani on sám nemusí vědět, že mají nějaký skrytý význam a dá se z jejich používání mnohé poznat. V samotném dialogu pak pedagog poukáže na konkrétní průběh tvoření. Předvede, kdo a jak tvořil. Také je vhodné, aby nad vytvořeným dílem vznikla diskuse. Každý student pochopí zadání jinak, a tudíž ho i jinak zpracuje. Je tedy potřeba, aby se studenti učili nejen sami od sebe, jak oni na danou problematiku nahlíží, ale také jak téma zpracovali jiní a pomocí těchto technik dojít například k názoru, že každý má jiný pohled na svět.

Závěrem diskuse a celé artefietické hodiny by mělo být jakési porozumění světu i sám sobě.

5 Artefiletika pro studenty vysokých škol

V současné době se s tímto poměrně novým oborem na poli vysokých škol nesetkáme. A to z toho důvodu, že prozatím je artefiletika spojována jen s dětmi, kterým má pomoci s komunikací, otevření se svému okolí, přijetí ostatními, a především přijetí sama sebe. Ale stejný účel by artefiletika mohla mít i pro vysokoškolské studenty.

V životě se setkáváme se zásadními milníky, kdy musíme poznávat sami sebe. Jedním z nich je právě přechod ze školky do školy, kdy se dítě musí naučit spolupracovat, a hlavně se soustředit. Oproti školce je to pro dítě velká změna, se kterou se musí vyrovnat, a právě artefiletika k tomuto vyrovnání může velice přispět a zatím je tedy zaměřená pouze na toto období lidského života. Dalším takovým milníkem je přechod ze základní školy na střední, kdy dochází k největšímu sebepoznání, protože člověk prochází přerodem z dítěte na dospělého. A třetím takovým milníkem, který se týká školního věku, je přechod na vysokou školu. Mladí dospělí jsou už zodpovědní sami za sebe, začínají si hledat zaměstnání, o své vzdělání na vysoké škole se musí starat sami, protože studují dobrovolně. A právě toto období může být velice náročné a plné stresu, protože si člověk začne uvědomovat nároky a požadavky na něj kladené a často jejich obtížnosti podlehne a cítí se sám a bezmocný.

Kromě toho studenti často slyší otázky typu „Co budeš dělat za zaměstnání?“ a „Už víš, co budeš dělat po škole?“. V tomto období života už to ale nejsou prázdné otázky jako v první třídě, kdy jsme odpovídali, že chceme být tatínky nebo princezny. Naopak se od nás chce tazající skutečně dozvědět, jaké jsou naše plány do budoucna a do jakého zaměstnání bychom si přáli nastoupit po absolvování vysoké školy.

Dospělí, kteří již mají své povolání, chtějí po vysokoškolských studentech, aby jim řekli, čím chtějí být oni. Neuvědomují si ale, že téměř polovina studentů nemá tušení, co budou po škole dělat, protože obor si vybrali, jelikož je dané odvětví baví a zajímá, a ne proto, že by si zjišťovali, jaké uplatnění obor má, a reálně uvažovali nad zaměstnáním, do kterého nastoupí, až dokončí školu.

„Představa respondentů o zaměstnání, které hodlají po skončení studia vykonávat, se ukázala být ve většině případů celkem zřetelná (55 % respondentů ji považuje za zcela či docela zřetelnou), avšak 45% podíl studentů s nejasnou představou nevyznívá příliš pozitivně. Tato skutečnost může vypovídat jak o tom, že školy se příliš nestarají o propojenost s praxí nebo ji neumí nastupujícím studentům vysvětlit (alespoň na některých oborech), tak o tom, že studenti sami se při svém výběru příliš nerozhodují na základě budoucího profesního uplatnění. Hlavním motivem může být spíše zaměření, které je baví, což je zcela jistě dobře, na druhou stranu mohou být po skončení studia rozčarováni (nenajdou uplatnění v oboru, nebo je čeká nízký plat apod.). Ať tak či onak nejsou studenti v záviděníhodné situaci. Nelze od nich očekávat, že se již po střední škole budou dokonale orientovat v situaci na pracovním trhu a budou sami schopni adekvátně posoudit situaci, tj. skloubit své schopnosti a tužby s reálným uplatněním.“ (Mateju, Simonová, 2004, s. 109.)

A právě toto rozhodování a nátlak může mít za následek různé psychické obtíže, se kterými se student kromě studijních nároků musí vyrovnávat. Artefiletika zapojená do výuky by mohla těmto obtížím předcházet, a hlavně pomoci k jejich včasnému objevení a řešení.

5.1 Artefiletika dospělých

Jak již bylo v této práci párkrát zmíněno, tak artefiletickou literaturu nalezneme pouze ve spojení s předškolními a mladšími školními dětmi. Stejně tak artefiletika dospělých není téměř vůbec rozšířená. Není ale pravdou, že by neexistovala. S artefiletikou jako takovou začal právě pan docent Slavík na vysokých školách, a tudíž má většinu technik vyzkoušenou právě s vysokoškolskými studenty. Jak sám upozorňuje v rozhovoru (viz kapitola 9), tento obor ve spojení s dospělými ale nenacházel podporu, proto jej začali směřovat spíše k malým dětem. Kritici tvrdili, že artefiletika je to samé jako arteterapie a že tedy není potřeba mít dva obdobné obory, kdo se artefiletikou chtěl zabývat, musel si ji tedy i teoreticky obhájit, a to se ne vždy povedlo. Artefiletika ve spojení s předškolními a mladšími školními dětmi byla přijímána lépe z toho důvodu, že děti v tomto věku prochází intelektuálním vývojem a teprve poznávají svět kolem sebe a svůj svět vnitřní. Proto zde artefiletika našla uplatnění, jelikož je to obor, který posiluje seberozvoj a vnímání světa skrz uměleckou expresi a následnou (většinou) skupinovou reflexi.

Pan docent Slavík říká (viz rozhovor), že „jsou lidé, kteří tento koncept nesnesou, a pak lidé, kteří to potřebují. Ale mezi těmi, kteří to nesnesou, je strašně moc lidí, kteří o potřebují, ale nevědí o tom.“ Dá se z toho vyvodit, že zapojení artefiletiky do výuky na vysokých školách by mohlo být velkým přínosem. Dokud si lidé artefiletiku nezažijí, tak nemohou vědět, že jim může pomoci.

5.2 Komunikace a spolupráce

Studenti jsou často vhozeni do vysokoškolského prostředí, které může působit velmi nepřátelsky. Najednou nemají svoji třídu, kam by se každé ráno vraceli, nýbrž chodí na různé přednášky a pokaždé jsou ve skupině jiných, nových, a hlavně cizích studentů. Většinou si neuvědomí, že se všichni vlastně cítí podobně. Artefiletická hodina, která by byla uskutečněna na začátku semestru, může pomoci (hlavně stydlivějším a introvertnějším studentům) při seznamování a prvotním navázání kontaktu.

Studenti v průběhu roku musí pracovat ve skupinách v rámci různých skupinových prací a výzkumů. V momentě, kdy budou své kolegy a prostředí znát a budou se v něm cítit bezpečně, práce jim půjde lépe a budou moct přeskočit úvodní nesmělé sblížení.

Existuje mnoho artefiletických technik, které mají pomoci při seznámení, k prohloubení vztahů a k lepší spolupráci mezi členy skupiny. Vysokoškolští pedagogové se už ke studentům prvních ročníků chovají jako k sobě rovným, což rozhodně není špatně, ale využití některé artefiletické techniky k takzvanému prolomení ledů nejen mezi studenty samotnými, ale i mezi studentem a jejich pedagogem, není rozhodně od věci.

5.3 Motivace a pozornost

Motivace a pozornost jsou jedny ze základních psychických stavů, které jsou důležité ke studiu. Bez nich vlastně není možné studiem úspěšně projít.

„Motivace je účinným prostředkem zvyšování učebních výkonů žáků i řešení mnoha školních obtíží, ale je třeba si uvědomit, že zasahuje celou osobnost žáka, všechny její složky a funkce.“ (Stránská, 2001, s. 7) Tato definice motivace se dá uplatnit i na studenty vysokých škol.

Pozornost je stav, kdy člověk plně vnímá jednu věc, na které pracuje. „Čím lepší pozornost, tím se nám lépe pracuje. Hlavním problémem lidské pozornosti je však to, že se těžko udržuje. Máme kolem sebe tolik rozptylujících prvků, že je snadné pozornost ztratit.“ (Lolová, 2020)

Jak motivaci, tak i pozornost může student lehce ztratit. Většinou kvůli sníženému zájmu o danou tematiku nebo únavou. V takovém případě může artefietika pomoci. Vytváření uměleckého díla je také jednou z forem relaxace, protože člověk u toho nemusí na nic myslet. Stačí tvořit. Na konci takové relaxační artefietické hodiny je vhodné, aby pedagog se studenty probral, zda se cítí odpočinutí a zda jsou připraveni se věnovat studiu, ke kterému se dobrovolně zapsali. Student sám si musí uvědomit, že musel na chvíli přestat pracovat či studovat, a hlavně nad prací či studiem přestat přemýšlet, aby si jeho mozek mohl doopravdy odpočinout. Po takovém odpočinku je pak člověk připraven se znovu plně práci a vzdělávání věnovat. Po každé artefietické hodině by tedy mělo dojít k jakémusi sebeuvědomění nad danou tematikou. V případě motivace a pozornosti je cílem uvědomit si, že člověk potřebuje odpočívat, aby mohl být výkonnější a dokončil úspěšně svou rozdělanou práci.

5.4 Syndrom vyhoření

Se syndromem vyhoření se nesetkávají pouze zaměstnanci na vysokých pozicích (manažeři, ředitelé apod.), zaměstnanci, kteří jsou se svým povoláním nespokojení nebo zaměstnanci pomáhajících profesí, kteří každý den pracují s cizími lidmi (sociální pracovníci apod.). Se syndromem vyhoření se stejně tak mohou potýkat i studenti vysokých škol. (Kebza, 2003, s. 8)

Možné příčiny syndromu vyhoření u vysokoškolských studentů:

- Vysoké požadavky, na které nejsou z předchozí školy zvyklí.
- Špatná organizace času a pocit bezmoci.
- Neustálý nátlak okolí, které chce vědět, co bude student dělat po absolvování školy.
- Samotné rozhodování o budoucím povolání. Tento bod by mohl být jedním z nejčastějších, jelikož se nároky zaměstnavatelů (vzhledem k pokroku dnešní doby) stále zvyšují. Stejně tak množství odvětví a množství samotných povolání neustále narůstá a student se tak dostává do rozhodovací paralýzy.

Studentský život sebou přináší mnoho nových, a ne vždy příjemných životních situací. Jako je například bydlení na koleji či v podnájmu, zajištění si jídla a základních potřeb, náročné studium, osamostatnění se či najít si zaměstnání ke studiu, aby se student zvládl finančně zabezpečit. Všechny tyto faktory mohou vést k syndromu vyhoření u studentů vysokých škol, jelikož mohou mít pocit, že nic nezvládají, nic nestíhají, nic jim nejde. (Smejkal, 2011, s. 108)

Artefiletika by mohla tomuto syndromu vyhoření předcházet. Není potřeba být výtvarně zdatný. K tomu, aby mohla artefiletika působit a být provozována, je potřeba, aby si student prošel artefiletickým kurzem nebo výukou s odborníkem (stačí jeho pedagog, který má artefiletický výcvik). Když student zjistí, které techniky mu pomohly a pedagog mu ukáže „správný směr“, může si některé techniky zkoušet i sám. I samotné tvoření doma v pokoji může člověka vnitřně uklidnit a pomoci mu najít znova jistotu a motivaci ke své práci či studiu. Zároveň je ale vždy lepší nechat se vést odborníkem.

5.5 Výtvarný materiál pro studenty vysokých škol

Výtvarné pomůcky pro studenty na vysokých školách je nutné volit s rozmyslem. Jelikož zde pravděpodobně nebude tolik času na přípravu a úklid, neměly by se využívat vodové, akrylové a obdobné typy barev. Ideálními pomůckami a technikami je kresba, či malování pastelkami. Dají se též využít látky nebo provázky. Materiál by měl být snadno uklidit a práce s ním by neměla být časově náročná, jako je například práce s keramikou nebo se sádrou.

6 Správný artefiletik

Vysokoškolský pedagog, který chce zapojit artefiletiku do své výuky, by měl absolvovat sebezkušenostní artefiletický nebo minimálně arteterapeutický výcvik. Součástí tohoto výcviku bývá vyzkoušení si technik a metod přímo na sobě, aby člověk sám měl možnost dané umělecké tvoření prožít a pak ho správně uměl vysvětlit studentům.

Artefiletik musí být trpělivý, měl by si tedy pro svou techniku vyhradit více času, než je potřeba, protože nikdy nebude mít jistotu, že v jeho skupině nebude student, který se do tvorby zabere tak moc, že u ní stráví více času, než bylo původně doporučeno. Při tvorbě studentů by měl pedagog být v klidu a mlčet, rozhodně by neměl radit, či studenty popohánět.

Po skončení umělecké exprese přichází na řadu dialog a diskuse, kdy je vhodné, aby se artefiletik držel tzv. empatického konceptu. Empatický koncept znamená, že se dokáže vžít do svého studenta, ale zároveň umět přistupovat k dané problematice s myšlenkou, že každý má svůj názor a svůj způsob řešení problémů. Nikdy by neměl tedy studentovi něco vyčítat nebo říkat, co dělá a nedělá špatně. Musí si tedy připustit kromě vcítění se do druhého i možnost rozdílnosti. (Slavík, 2015)

6.1 Artefiletické výcviky

V této části jsou představeny jednotlivé artefiletické a arteterapeutické výcviky a kurzy, které jsou organizovány v České republice. MŠMT vydalo *Metodické doporučení pro tvorbu programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v artefiletice*, ve kterém vymezuje, jak má takový program dalšího vzdělávání se zaměřením na artefiletiku vypadat. Tyto programy mohou být realizovány pouze prezenčně, a to jako krátkodobé kurzy (8 – 69 hodin), střednědobé tréninky (70 – 159 hodin) a dlouhodobé výcviky (minimálně 160 hodin).

„Cílovou skupinou pro další vzdělávání v artefiletice mohou být všichni pedagogičtí pracovníci vyjmenovaní v § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

6.1.1 Česká arteterapeutická asociace

Česká arteterapeutická asociace zaštiťuje veškeré dění arteterapie a artefiletiky na území České republiky. „ČAA je neziskové profesní sdružení arteterapeutů, které je zároveň otevřené i všem zájemcům o tento obor. Cílem asociace je péče o tento obor, pořádání vzdělávacích, informativních a jiných aktivit v oboru, a koordinace úsilí ostatních subjektů.“ (Česká arteterapeutická asociace, 2021)

Tato asociace garantuje různé výcviky, tréninky a kurzy. Velká většina z nich je ale arteterapeutických. Čistě artefiletický výcvik organizuje pouze Eko Art Therapy Insitut.

6.1.2 Eko Art Therapy Insitut

Tento psychoterapeutický a vzdělávací institut založený roku 2016 Mgr. Janou Merhautovou organizuje především pobytové programy zaměřené na psychoterapii EKO ART v oblasti CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko. Kromě těchto programů, které mají lidem pomoci regenerovat jejich psychické zdraví, organizuje tento institut také EKO arteterapeutické a artefiletické výcviky a kurzy.

Artefiletický výcvik se snaží o propojení artefiletiky s ekopsychologií a jeho doba trvání je 2 roky. „Dvouletý vzdělávací akreditovaný výcvik MŠMT, garantovaný Českou arteterapeutickou asociací (360 hodin) pro učitele, pedagogy v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, speciální pedagogy, psychology, pedagogy volného času, metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách, vedoucí pedagogické pracovníky i zájemce o Eko Artefiletiku, kteří ji mohou uplatnit ve své odborné praxi. Podmínkou je vysokoškolské vzdělání v pedagogické, sociální, zdravotnické, psychologické nebo umělecké oblasti.“ (Eko Art Therapy: Eko Artefiletika, 2021)

Garantem tohoto artefiletického výcviku je doc. PaedDr. Jan Slavík CSc. a hlavní lektorkou je Mgr. Jana Merhoutová. Eko artefiletika se snaží o propojení seberozvoje v souladu s přírodou, celý výcvik a veškerá tvorba je tedy vedena v přírodě.

6.1.3 Miroslav Huptych – Dvouletý akreditovaný kurz v artefiletice a arteterapii

Celý název tohoto kurzu je *Dvouletý akreditovaný kurz dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti uplatnění arteterapie v rámci školských poradenských služeb preventivně výchovné péče*. Tento kurz obsahuje osm víkendových setkání a dvě šestidenní soustředění. Náplň kurzu vychází z poznatků ateliéru arteterapie Jihočeské univerzity. V kurzu přednáší celkem 19 lektorů, například doc. PaedDr. Jan Slavík CSc., Mgr. Jana Merhautová nebo Bc. Miroslav Huptych. (Huptych.cz, 2021)

6.1.4 Systematický dvouletý kurz v artefiletice a arteterapii

Tento kurz vede PhDr. Mariana Štefančíková Ph.D. a patří pod vzdělávací instituci *Cultio*. Kurz je garantován Českou arteterapeutickou asociací a Asociací výtvarných pedagogů a akreditován MŠMT. Kurz obsahuje 250 hodin výuky, celkem šest víkendových setkání a dvě soustředění po pěti dnech.

V rámci vzdělávací instituce *Cultio* je pořádán i kurz imaginace, který může být tak velmi přínosný pro pedagogy, kteří chtějí vést artefiletiku. (Štefančíková, 2021)

6.2 Vysokoškolské předměty zaměřené na výuku artefiletiky

V této době, kdy už je artefiletika poměrně rozšířena, se můžeme setkat s vysokoškolskými předměty, jejichž zaměřením je právě toto výchovné pojetí.

Výčet některých předmětů artefiletiky na vysokých školách:

- Artefiletika

„Anotace: Předmět představuje artefiletiku jako salutogenetický komplement arteterapie. Studenti jsou vedeni k pochopení významu umění a estetického prožitku při rozvíjení osobnosti člověka. Předmět má sebezkušensní charakter. Seznámí s didaktikou pro využití technik v budoucí pedagogické praxi studentů.“ (Informační systém UK, 2021)

- Artefiletická propedeutika I a II

„Anotace: Zážitková příprava studentů v artefiletickém pojetí. Základní předpoklady kompetencí k výchovnému vedení zážitkových aktivit ve výchově uměním. Řešení osobních nebo kázeňských problémů žáků, základní psychohygienické a etické předpoklady k pedagogické práci a jejich rozvíjení.“ (Informační systém UK, 2021)

- Artefiletika a arteterapie

„Anotace: Kurz vede studenty k odbornému náhledu na vztahy vzdělávací arteterapeutické dimenze uměleckého zážitku. Specifickým rysem předmětu je reflexivní dialog a vzájemní prolínání obecně kulturní, resp. umělecké a osobnostní problematiky. Cílem kurzu je vybavit účastníky znalostmi o teoretických přístupech k předmětnému poli.“ (Informační systém UK, 2021)

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části této bakalářské práce je navržen vzdělávací program pro pedagogy vysokých škol (konkrétně České zemědělské univerzity), kteří mají zájem o další vzdělávání, a to v oboru artefiletika, a zároveň plánují toto výchovné pojetí zařadit do své výuky na vysokých školách.

Zvolila jsem tvorbu vzdělávacího programu zapojení artefiletiky do výuky na vysokých školách z toho důvodu, že artefiletika není s dospělými téměř vůbec spojována. Chtěla bych tímto projektem tento obor rozšířit i na akademickou půdu a dát tak možnost pedagogům se dále vzdělávat a dostávat svou výuku na vyšší úroveň.

Tento vzdělávací program je pouze teoretický, ale pokud by byl jednoho dne uskutečněn, mohl by být ideálním doplněním artefiletických výcviků jako takových. Program by mohl být další částí výcviků, ve které by se pedagogové vzdělali v artefiletice pro mladé dospělé a dospělé (i přesto, že je má bakalářská práce zaměřena na vysokoškolské studenty, tedy mladé dospělé, stejné metody i techniky by mohly být využívány i pro artefiletiku dospělých).

7 Vzdělávací program

Vzdělávací program nese název „Artefiletika pro studenty vysokých škol“. Jak už z názvu vyplývá, jedná se o zapojení artefiletiky do výuky na vysokých školách. V programu bude upřesněn cíl programu, cílová skupina, obsah, časový průběh a další důležité náležitosti vzdělávacího programu. Hlavní částí programu je část obsahová, která je rozdělena na teoretickou a praktickou. V té teoretické části se uchazeči (tedy pedagogové) seznámí s artefiletikou jako výchovným pojetím pod vedením odborníka, který bude přednášejícím pro tuto část. V rámci této části bude zařazena i metodická hodina, podle které by se mohli pedagogové řídit a dále pak i techniky, které mohou pro svoji artefiletickou hodinu na vysoké škole zapojit. Praktickou část povede druhý odborný přednášející, který provede pedagogy několika artefiletickými technikami, aby měli možnost zážitkového výcviku.

Nejlepší doba k absolvování tohoto artefiletického programu je po absolvování základního artefiletického či arteterapeutického výcviku. V takovém případě by pak bylo možné, aby se lektori zaměřili pouze na artefiletiku na vysokých školách. A proto je pro tento teoretický vzdělávací program předpokladem, že účastníci (pedagogové) takový výcvik již absolvovali. Tento předpoklad je zde zahrnut z toho důvodu, aby mohl být program zaměřen čistě na artefiletiku na vysokých školách.

Program by probíhal v některé ze tříd Institutu vzdělávání a poradenství na České zemědělské univerzitě.

7.1 Cíl vzdělávacího programu

Cílem tohoto vzdělávacího programu je rozšířit povědomí o tomto novém vzdělávacím pojetí, kterým artefiletika je. Rozšířit ho hlavně mezi vysokoškolské pedagogy, kteří by pomocí artefiletiky mohli velmi přispět k duševní pohodě svých studentů. Kromě toho si mohou pak sami zvolit, zda chtějí artefiletiku využít jako relaxační techniku nebo pro posílení pozornosti, motivace, paměti a dalších psychických stavů. Hlavním cílem je naučit vysokoškolské pedagogy, jak mohou pomocí tohoto expresivně zaměřeného vzdělávacího pojetí pomoci svým studentům v jejich seberozvoji.

Účastníci tohoto kurzu:

- Budou umět po absolvování tohoto vzdělávacího programu vytvořit vlastní artefiletickou hodinu a budou schopni vést studenty podle artefiletických pravidel.
- Budou vědět, čím se artefiletika zabývá, jak vznikla, co je jejím cílem a další charakteristiky, které se s ní pojí.
- Dostanou k dispozici výčet artefiletických technik vhodných pro vysokoškolské studenty a budou schopni je využít ve své výuce k vytvoření artefiletické hodiny.
- Dokážou správně interpretovat studentovo dílo či dílo celé skupiny a následně vést diskusi, ve které by mělo dojít k sebeuvědomění či pochopení studentů daného tématu, na které se artefiletická hodina zaměřovala.

Podstatnou částí přípravy pedagogů k tvorbě artefiletických hodin je artefiletický výcvik, který by měli absolvovat. Tato bakalářská práce je podkladem, se kterým je možné pracovat, ale nenahradí skutečný artefiletický či arteterapeutický výcvik.

7.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou pedagogové, kteří mají zájem o další vzdělávání. Cílová skupina se v podstatě shoduje s cílovými skupinami arteterapeutických výcviků s jedním rozdílem – pedagogové pro tento program by měli být primárně vysokoškolští.

Tento program je tedy vhodný pro každého pedagoga, který vyučuje na vysoké škole a chce se více rozvíjet a vzdělávat a zároveň pomoci svým studentům. Hlavním kritériem pro účastníky tohoto programu je, že si musí vyhradit dostatek času a musí počítat s náročností celého výcviku. Nejedná se o jednodenní kurz, nýbrž o kompletní vzdělávací program, který může trvat i po dobu pár let (základní zážitkový artefiletický výcvik + artefiletika pro vysokoškolské studenty).

Program bude spuštěn pouze, pokud se přihlásí 6 účastníků.

7.3 Lektori

Jako hlavní přednášející by mohl být pan docent Jan Slavík a jeho žena Vladimíra Slavíková, kteří se artefiletice věnují již několik desítek let, a jsou profesionály ve svém oboru. Pan docent Slavík by měl na starosti teoretickou část programu jakožto uznávaný autor několika knižních titulů s tematikou artefiletiky. Paní doktorka Slavíková povede část praktickou, ve které by si účastníci přímo vyzkoušeli některé z artefiletických technik. A díky tomu získali důležité praktické zkušenosti, a hlavně si prožili expresi a reflexi, kterou artefiletika přináší. Na posledním setkání bude účasten hostující lektor, který bude mít za úkol hodnotit výstupy účastníků. Role hostujícího lektora by se mohla zhostit například paní doktorka Martina Komzáková či paní doktorka Mariana Štefančíková. Všichni lektori jsou zde uvedeni pouze teoreticky, nebyli reálně osloveni (kromě pana docenta Slavíka).

8 Obsah vzdělávacího programu

Předpokladem je tedy to, že účastníci již mají za sebou artefiletický zážitkový výcvik. To znamená, že mají povědomí o artefiletice jako takové a zároveň i některých jejích technikách. Výcviky jsou ale zaměřené na předškolní děti a děti mladšího školního věku, a proto je důležité vysvětlit, jak je možné provozovat artefiletiku s mladými dospělými (studenty vysokých škol) a dospělými.

8.1 Teoretická část

Teoretická část bude realizována vždy v dopoledním bloku, kdy jsou lidé odpočatí a mají nejlepší předpoklady k tomu, aby byli schopni vnímat informace, které jim jsou předávány.

8.1.1 První setkání

Na prvním setkání se v rámci dopoledního bloku, tedy teoretické části daného dne, představí přednášející lektor. I přesto, že je předpokladem, že účastníci absolvovali některý z artefiletických kurzů, tak lektor v tomto bloku vysvětlí definice artefiletiky, rozdíly mezi artefiletikou a arteterapií a popíše její historii a vznik pojmu. Tento blok bude obsahovat teoretickou část této bakalářské práce.

8.1.2 Druhé setkání

Na začátku druhého setkání zopakuje lektor s účastníky vědomosti z minulé hodiny a poté je provede artefiletikou pro vysokoškolské studenty. Tímto odvětvím artefiletiky se bude zabývat celý dopolední blok.

8.1.3 Třetí setkání

Teoretická část setkání třetího bude obdobná jako při druhém setkání. Opět si účastníci zopakují své poznatky z minulé hodiny a poté bude blok opět věnován artefiletice pro studenty vysokých škol.

8.1.4 Čtvrté setkání

Na čtvrtém setkání představí lektor některé z artefiletických technik, které fungují pro studenty vysokých škol. O technikách pak povede diskusi s účastníky a zároveň jim rozdá výčet těchto technik a metod, aby se měli kde inspirovat. Výčet těchto technik je vytvořen níže.

8.1.5 Páté setkání

Na posledním setkání již nebude probíhat teoretická část, protože každý uchazeč bude mít prostor pro svůj výstup, ve kterém prokáže svoji schopnost provést vysokoškolské studenty artefiletickou hodinou. Tento výstup zhodnotí oba přednášející spolu s hostujícím lektorem, který se do programu nezapojoval.

8.2 Praktická část

Odpoledne tedy bude věnováno zážitkovému učení. Účastníci zde budou mít možnost prožít si zvolené artefiletické techniky. Jak již bylo zmíněno v teoretické části této bakalářské práce, na artefiletické techniky je potřeba mít vyhrazeno dostatek času, aby mohlo dojít k nerušené expresi i reflexi.

8.2.1 První setkání

Na prvním setkání se představí přednášející lektor druhého bloku a vysvětlí, co se bude v těchto blocích věnovaných artefiletické praxi dělat. Toto odpoledne bude věnované převážně technikám zvané *ledolamky*. Tyto techniky jsou zde zahrnuty ze stejného důvodu, jako by je měli v budoucnu účastníci (pedagogové) používat při své výuce. Mají uvolnit účastníky a dát jim prostor, aby se cítili v dané skupině bezpečně a komfortně. Tyto předpoklady jsou nezbytné k následnému tvoření bez psychických bloků a nervozity.

8.2.2 Druhé setkání

Od tohoto druhého setkání bude pro praktickou část vyhrazeno více času než pro část teoretickou. V tomto setkání seznámí lektor účastníky se dvěma, možná i třemi artefiletickými technikami. Účastníci si je sami prožijí a na závěr se zúčastní diskuse nad daným zážitkem.

8.2.3 Třetí setkání

Součástí třetího setkání bude ukázka metodické hodiny artefiletiky, při které si účastníci vyzkouší, jaké je to být vysokoškolským studentem, který zažije sebezpoznání skrz artefiletiku. Tato metodická hodina je popsána níže.

8.2.4 Čtvrté setkání

Praktická část čtvrtého setkání bude opět zážitkovým učením dalších artefiletických technik. Tento blok bude tedy stejný jako praktická část v setkání druhém. Navíc bude v této části prostor, ve kterém si účastníci mohou začít zpracovávat své výstupy, které předvedou na dalším setkání.

8.2.5 Páté setkání

Páté setkání praktické části je totožné s pátým setkáním teoretické části. Tedy i odpolední blok tohoto dne bude věnován výstupům účastníků kurzu.

8.3 Metodická hodina

Metodická hodina bude účastníkům vzdělávacího programu názorně ukázána. Účastníci si ji prožijí jako studenti vysokých škol a lektor bude hrát roli pedagoga na vysoké škole. Tato ukázka bude názorná i se samotným obsahem vysokoškolského předmětu, který přednášející lektor zde odpřednáší. Jako předmět je zde zvolen *Úvod do pedagogiky*. Pro metodickou hodinu byla zvolena úvodní přednáška tohoto předmětu, tedy úplně první setkání přednášejícího se studenty. V této úvodní hodině může být artefietika velmi přínosná. Dalším obdobím, kdy je vhodné artefietickou hodinu zařadit, je před zkouškovým obdobím. Je nezbytné, aby výuka, kde je artefietika zařazena, byla dvojitá, tedy aby to byly dva bloky po hodině a půl (dohromady 3 hodiny), jinak není možné celý artefietický proces (expresi i reflexi) stihnout.

Cílem této metodické hodiny je, aby si účastníci kurzu (tedy pedagogové) prožili artefietickou hodinu z pohledu studenta. Slouží také k tomu, aby viděli, že je důležité propojit téma přednášky s danou artefietickou technikou. Vše musí dávat smysl, jinak nemůže dojít ke studentovu sebeuvědomění.

8.3.1 Úvod

V úvodu se lektor představí jako vedoucí semináře předmětu *Úvod do pedagogiky*. Představí předmět jako takový, jeho anotaci, jeho cíl a jeho ukončení (zda je ukončen zkouškou či zápočtem apod.). Pak přednášející sdělí, že tato úvodní hodina bude věnovaná artefietice.

8.3.2 Ledolamky

Přednášející představí tvůrčí aktivitu zvanou ledolamka, kterou si vybrala z výčtu technik. Vysvětlí, že tato krátká aktivita je k uvolnění studentů a zmírnění stresu těch jedinců, kteří mají pocit, že nemají žádné umělecké nadání. Je potřeba zde zdůraznit, že talent zde nehraje žádnou roli.

8.3.3 Přednáška

Po krátké úvodní tvůrčí aktivitě následuje přednáška na téma, které se do předmětu hodí. V této hodině bude téma „komunikace s dětmi“. Přednáška bude trvat přibližně dvacet až třicet minut. Po přednášce vedoucí studentům sdělí, že se nyní přesunou k artefiletické části výuky.

8.3.4 Artefiletická exprese

Technika, která zde bude zvolená přednášející, je zaměřená na komunikaci a spolupráci, aby korespondovala s tématem přednášky. Přednášející vysvětlí koncept techniky a důvod, proč ji zvolila. Poté dá studentům prostor k jejich uměleckému vyjádření.

8.3.5 Diskuse

V rámci diskuse nejdříve proberou celý proces a poznatky, které z celé artefiletické výuky vycházejí. Kromě této reflexe bude přednášející požadovat také zpětnou vazbu na celou hodinu včetně přednášky. Bude chtít znát názory studentů a zda došli k nějakému uvědomění či pochopení dané tematiky z jiného pohledu.

8.4 Techniky

Tato kapitola obsahuje výčet deseti technik, které mohou sloužit jako inspirace pro vysokoškolské pedagogy při přípravě jejich vlastní artefietické hodiny. Tyto techniky jsou vhodné pro studenty na vysokých školách, tedy pro mladé dospělé. Každá technika má pracovní název, popis celé tvůrčí aktivity a také konkrétní hlubší význam, který má vést k sebeuvědomění a rozvoji studentů. Pedagogové, kteří tímto vzdělávacím programem projdou, si ale mohou vytvořit své vlastní techniky nebo se inspirovat jinde.

Každou z her a tvůrčích aktivit je vhodné (samozřejmě po schválení všemi účastníky) dokumentovat. Na další hodině je pak možné videozáznamy a fotografie prezentovat a probrat pocity z daných technik.

Zdrojem technik, které jsou zde uváděné, je kniha od Petry Potměšilové a Petry Sobkové *Arteterapie a artefietika: nejen pro sociální pedagogy*, kniha od Jana Slavíka: *Umění zážitku, zážitek umění – 2. díl* a individuální rozhovor s paní doktorkou Martinou Komzákovou, který je sepsán na konci této bakalářské práce.

1) KRAJINA MÉ DUŠE (Slavík, 2004)

Popis: Při této technice se využívá metoda aktivní imaginace. Účastníci zavřou oči a prochází svojí fantazijní krajinou, vedoucí jim sem tam připomene, že si mají všimnout detailů své krajiny. Může jim také nabídnout nějaký dopravní prostředek, který mohou využít ke zpestření své výpravy. Tato část by měla trvat 10 – 15 minut. Po skončení vzniká dialog o tom, co při svém putování studenti viděli. Další částí je pak malba či kresba fantazijní krajiny, nemusí být nutně stejná, ale měla by mít stejné citové zabarvení.

Druhou hlavní částí je výběr reálného uměleckého díla (zcela libovolného) a pomocí tohoto obrazu vytvoří studenti další variantu svého díla. Mohou buď upravit své vytvořené dílo, či namalovat zcela nové, které bude obsahovat vybraný obraz, ale bude namalován s tématem fantazijní krajiny studenta.

Význam: Záměrem tohoto je uvědomit si, jak se mohou některé životní zážitky spojit s naším vnitřním cítěním a mohou být pomocí něj parafrázovány či upravovány. Výsledkem je tedy propojení reality s naším vnitřním já.

2) BAREVNÉ SETKÁVÁNÍ (Slavík, 2004)

Popis: Každý student obdrží bílou čtvrtku, na kterou bude mít za úkol ztvárnit pomocí nefigurativní abstraktní malby svou aktuální náladu a své pocity. Poté, co studenti domalují, vytvoří se skupinky přibližně po pěti. Každý ze skupinky položí svoji čtvrtku na velký papír, který do skupiny dostali. Papíry studentů musí být částí na velkém papíru (přibližně třetinou) a částí mimo něj. Poté mohou opět malovat a tentokrát rozšíří svou tvorbu i na velký papír. Téma jejich tvorby by mělo navazovat na již namalované dílo a čím více se budou blížit středu, tím více by se měla tvorba všech studentů ve skupině sjednocovat. Uprostřed papíru by měla skupina nalézt společný styl malby. V dialogu se pak všichni studenti baví o dvou fázích tohoto vytváření a jak se při nich cítili.

Význam: Tato tvůrčí aktivita má ve studentech zalarmovat jejich touhu po osobním prostoru a zároveň by si měli uvědomit, že stejnou touhu mají i všichni ostatní. Když se naše osobní prostory překrývají, je potřeba dojít ke kompromisu a vymyslet společný koncept, ve kterém je možné fungovat.

3) BLÍŽENCI (Slavík, 2004)

Popis: Tématem této techniky je takzvané zrcadlení. Studenti jsou rozděleni na dvě skupiny, jednu větší a jednu menší. V té menší skupině vytvoří každý student nějakou sochu (činnost, emoci apod). Studenti z větší části si vyberou jednu ze soch a vytvoří k ní sochu komplementární. Tato socha nemusí být zcela stejná, stačí když bude z původního ztvárnění vycházet. Pokud bude představitel původní sochy souhlasit, kývne a může oživnout. Sochou je tedy nový student. Takto hra může pokračovat, dokud ji pedagog nestopne.

Význam: Tématem této hry jsou sochy a studenti by si měli uvědomit, jaké možnosti tvorba soch umožňuje. Také je zde princip ohleduplnosti a jakési empatie. Aby mohli studenti sochu přetvořit, musí se nejdříve do druhého studenta vcítit a pochopit, co socha představuje.

4) AMAROUNI (Komzáková, 2021)

Popis: Technika Amarounů je založená na dokreslování a vytváření příběhů. Každý student dostane papír, na kterém je nakreslen amaroun (fazolka s tečkou, viz příloha 2). Tento obrázek budou mít za úkol dokreslit pouze za pomoci černé fixy. Když budou mít všichni dokresleno, vytvoří se amarounní rodiny podle podobnosti vzniklých obrázků. Vytvořené skupiny pak vymyslí příběh své amarounní rodiny, který musí sepsat do deseti vět. Na konci si pak skupiny své příběhy spolu se vzniklými díly navzájem předvedou a budou o nich diskutovat.

Význam: Studenti se ptají, co to amaroun vlastně je, ale odpověď nedostanou. Co si při této hře uvědomí je, že mohou z ničeho či z něčeho nesmyslného vytvořit dílo či zážitek, který smysluplný je. Vyzkouší zde také svoji fantazii a týmovou spolupráci.

5) SOCHY NEŘESTI (Komzáková, 2021)

Popis: Vytvoří se skupiny studentů po třech. Každá skupina obdrží role toaletního papíru a vybere si jednoho svého člena, který bude představovat sochu. Vedoucí pedagog pak zadá téma (strach, hrdinství, žízeň, vášeň apod). Na toto téma musí skupinka z vybraného svého člena vytvořit sochu, kterou obalí toaletním papírem. Skupiny se pak navzájem ohodnotí, kdo zadané téma ztvárnil nejlépe. Témata mohou být opravdu různá, záleží na potřebách skupiny.

Význam: Záměrem této techniky je rozvoj fantazie a také uvědomění si, že naše představy mohou být nekonečné, ale realizace pak má své hranice.

6) LASEROVÁ SHOW (Komzáková, 2021)

Popis: Studenti si představí, že místnost, ve které se nachází, je světoznámá galerie a vyberou si jeden předmět, který bude představovat jedno z nejcennějších děl. Tento poklad pak budou mít za úkol zabezpečit pomocí laserů. Lasery zde nahradí bavlnky, každý student obdrží jednu. Studenti se musí domluvit, jakým způsobem dílo zabezpečí. Zda budou bavlnky vést od stropu až k podlaze, nebo budou nahuštěny na jednom místě, to je na nich. Úkolem pedagoga je pouze pozorovat, jak se studenti tohoto úkolu zhostí. Na konci může vyzkoušet, zda se k obrazu dostane, aniž by se nějakého laseru dotkl.

Význam: Tato tvůrčí aktivita posiluje týmovou spolupráci, ale především verbální komunikaci. Je potřeba, aby si studenti uvědomili, jak důležité je umět dobře komunikovat, a hlavně se správně vyjadřovat.

7) DÍLO Z NOVIN (Komzáková, 2021)

Popis: Studenti budou rozděleni do skupin a každá skupina obdrží noviny. Úkolem této techniky je vytvořit co nejvíce 3D objektů z novin jen za pomoci rukou (tedy pomocí skládání a muchlání). Studenti většinou zpočátku skládají obyčejné lodičky, postupem času si ale uvědomí, že se z novin dá vytvořit spousta objektů. Po uplynutí daného času (přibližně půl hodiny) si studenti musí své objekty před zbytkem třídy odprezentovat a hlavně obhájit. Jejich výtvar musí být přijat, mohou se tedy setkat i s odmítnutím. Vyhrává tedy skupinka, která vlastní nejvíce přijatých a obhájených objektů.

Význam: Studenti si zde vyzkouší svoji tvořivost, ale hlavně se na konci setkají se samostatnou prezentací, obhajobou, zpětnou vazbou a občas i odmítnutím. Musí se naučit při prezentování na vysoké škole vhodně reagovat a umět správně vystupovat. Studenti si také musí uvědomit, že nestačí pouze něco vytvořit, ale je potřeba si umět své dílo obhájit před ostatními.

8) PARAFRÁZE DÍLA (Komzáková, 2021)

Popis: Studenti si vyberou nějaké slavné dílo (obraz, sochu apod; příkladem může být *Poslední večeře* od Leonarda da Vinciho) a toto dílo pak ztvární. Mohou ale využít pouze sebe a rekvizity, které naleznou v místnosti. Do této aktivity je zapojena celá třída, ale studenti se mohou rozdělit i na skupiny, to záleží na nich.

Význam: Tato aktivita nese hlavně umělecko-kulturní význam, kdy se studenti seznámí s některými slavnými díly známých malířů a výtvarníků. Také při parafrázování těchto obrazů zapojují svého tvůrčího ducha.

9) MANDALA DNE (Potměšilová, 2012)

Popis: Studenti budou mít chvíli nad zamyšlením se, jaký měli den. Pokud je technika realizována po ránu, tak je potřeba upozornit, aby se zamysleli nad dnem předešlým. Poté budou mít za úkol vytvořit mandalu, která bude tento den představovat. K této technice je nutné mít k dispozici různé pomůcky, aby si studenti mohli sami vybrat.

Význam: Tato technika je dobrá k urovnání si myšlenek z celého dne a zamyšlením se nad světlými a tmavými momenty, které tento den provázely. Tato technika může být také velmi relaxační a může pomoci ke zmírnění stresu.

10) CHYBĚJÍCÍ KOUSEK

Popis: Každý student na papír nakreslí libovolný obrázek, na obrázku ale něco vynechá. Tato vynechaná část by neměla být příliš očividná. Studenti si sednou na zem do kruhu a každý pak postupně předkládá svůj obrázek doprostřed. Ostatní studenti hádají, co na daném obrázku chybí. Je důležité nechat říct každého studenta (který o to má zájem) svou asociaci a názor, co na obrázků asi chybí. Pokud někdo nebude chtít obrázek s ostatními sdílet, tak k tomu nesmí být nucen.

Význam: Tato technika představuje studentům možnost různých pohledů na jednu věc. Uvědomí si, že je potřeba si vyslechnout názory jiných, protože to, že se liší, neznamená, že jsou špatné. Studenti mohou být velmi kladně obohaceni asociacemi ostatních. Tato technika může také vyvolat dobrou náladu a smích, ale zároveň se občas stane, že do obrázku student promítne svůj osobní problém a dostane od studentů zpětnou vazbu, o kterou by si s největší pravděpodobností sám neřekl.

8.5 Časový průběh

Celý program bude rozdělen do pěti jednodenních setkání. Tedy pětkrát deset hodin, dohromady 50 hodin artefiletického výcviku. Setkání bude probíhat vždy v sobotu a bude rozděleno na dopolední a odpolední část.

V dopolední části bude přednášet jeden lektor a v té odpolední bude s účastníky druhý lektor praktikovat artefiletické techniky, aby účastníci prožili takzvané zážitkové učení. Mezi dopolední a odpolední částí bude hodinová pauza na oběd. Oběd bude připraven formou švédských stolů a je zahrnut do ceny za celý vzdělávací program. Každá část při prvním setkání bude trvat čtyři a půl hodiny. Od druhého setkání bude praktická část delší než část teoretická (kromě setkání posledního), a to z toho důvodu, aby zde bylo dostatek času pro tvorbu a následný dialog. Teoretická část bude trvat tři a půl hodiny a část praktický pět a půl hodiny.

V tabulkách přiložených níže jsou vytvořeny časové harmonogramy všech pěti setkání. Setkání třetí a čtvrté bude velmi podobné setkání druhému a poslední setkání bude věnované artefiletickým výstupům účastníků programu. Tato setkání budou sloužit především k prohlubování zážitků a poznatků účastníků a k osvojení si artefiletických technik. Konkrétní časové harmonogramy by byly případně upraveny a dotvořeny ve spolupráci s přednášejícími.

Tabulka 3: První z pěti setkání

Dopolední praktická část – začátek 8:30	
8:00	Otevření budovy a místnosti, aby se uchazeči mohli v klidu usadit
8:30 – 9:00	Seznámení se s panem lektorem
9:00 – 11:00	Vznik, historie a význam artefiletiky
11:00 – 13:00	Artefiletika x výtvarná výchova x arteterapie
13:00 – 14:00	OBĚD
Odpolední praktická část – začátek 14:00	
14:00 – 14:30	Seznámení se s druhým lektorem
14:30 – 16:30	Techniky zvané ledolamky, které mají účastníky uvolnit a pomoci jim s uměleckým sebevyjádřením
16:30 – 17:30	Reflexe k ledolamkám
17:30 – 18:00	S oběma lektory: dotazy a doplňující informace, + reflexe účastníků, jaký mají z daného dne pocity

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 4: Druhé z pěti setkání

Dopolední praktická část – začátek 8:30	
8:00	Otevření budovy a místnosti, aby se uchazeči mohli v klidu usadit
8:30 – 9:30	Zopakování si poznatků o artefiletice z minulého setkání
9:30 – 11:30	Zapojení artefiletiky do výuky na vysokých školách
11:30 – 12:30	OBĚD
Odpolední praktická část – začátek 12:30	
12:30 – 13:30	Zopakování si zásad správného artefiletika a správně vedené artefiletické hodiny
13:30 – 14:00	Ledolamky
14:00 – 17:30	Vyzkoušení si jedné nebo dvou artefiletických technik
17:30 – 18:00	S oběma lektory: dotazy a doplňující informace, + reflexe účastníků, jaký mají z daného dne pocity

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 5: Třetí z pěti setkání

Dopolední praktická část – začátek 8:30	
8:00	Otevření budovy a místnosti, aby se uchazeči mohli v klidu usadit
8:30 – 9:30	Zopakování si poznatků o artefietice pro vysokoškolské studenty z minulého setkání
9:30 – 11:30	Zapojení artefietiky do výuky na vysokých školách – 2. část
11:30 – 12:30	OBĚD
Odpolední praktická část – začátek 12:30	
12:30 – 13:30	Vysvětlení si, co je to metodická hodina a k čemu ji mohou účastníci využít
13:30 – 14:00	Ledolamky
14:00 – 17:30	Metodická hodina
17:30 – 18:00	S oběma lektory: dotazy a doplňující informace, + reflexe účastníků, jaký mají z daného dne pocity

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6: Čtvrté z pěti setkání

Dopolední praktická část – začátek 8:30	
8:00	Otevření budovy a místnosti, aby se uchazeči mohli v klidu usadit
8:30 – 9:30	Zopakování si poznatků o artefietice pro vysokoškolské studenty 2. část z minulého setkání
9:30 – 11:30	Představení artefietických technik a metod pro studenty na vysokých školách
11:30 – 12:30	OBĚD
Odpolední praktická část – začátek 12:30	
12:30 – 13:30	Ledolamky
13:30 – 14:00	Vyzkoušení si jedné techniky
14:00 – 15:00	Dialog k dané technice
15:00 – 17:30	Prostor pro tvorbu vlastního výstupu
17:30 – 18:00	S oběma lektory: dotazy a doplňující informace, + reflexe účastníků, jaký mají z daného dne pocity

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 7: Páté z pěti setkání

Dopolední praktická část – začátek 8:30	
8:00	Otevření budovy a místnosti, aby se uchazeči mohli v klidu usadit
8:30 – 10:00	Výstup 1
10:00 – 11:30	Výstup 2
11:30 – 13:00	Výstup 3
13:00 – 14:00	OBĚD
Odpolední praktická část – začátek 14:00	
14:00 – 15:30	Výstup 4
15:30 – 17:00	Výstup 5
17:00 – 18:30	Výstup 6
18:30 – 19:00	Zhodnocení kurzu lektory i účastníky + předání certifikátů o absolvování kurzu

Zdroj: vlastní zpracování

8.6 Materiálně technické zabezpečení

Technické zabezpečení by bylo poskytnuto Institutem vzdělávání a poradenství v rámci místa konání programu. K dispozici by byly počítače, projektor, promítací plátno a dalších technické pomůcky. Třída je vybavena lavicemi i stoly, zároveň je možné využít kuchyňku k uvaření kávy či automat k zakoupení malé svačiny.

8.6.1 Výtvarné pomůcky

Výtvarné pomůcky, které jsou k artefietické hodině nezbytné, by zajistili lektori spolu s organizátory výcviku. Byly by v místnosti k dispozici veškeré potřebné barvy, štetce, kelímky, igelity, nůžky, látky, provázky, papíry, čtvrtky, euroobaly a další.

8.6.2 Certifikát

Po absolvování vzdělávacího programu dostane každý uchazeč, který dostatečně předvedl svoji schopnost vést pro studenty vysokých škol artefiletickou hodinu, certifikát o absolvování kurzu (viz příloha 1), který bude sloužit jako potvrzení, že daný pedagog může realizovat artefiletické hodiny ve své výuce.

8.7 Kalkulace

Kalkulace je pouze orientační, ceny jsou zde vytvořeny podle podobných příkladů, protože ne u všech kategorií (lektor, pronájem, oběd) je vždy k dohledání, kolik by daný nákup či pronájem stál. Je ale tedy nutné počítat s tím, že tento vzdělávací program by nebyl pro uchazeče zdarma, jelikož je nutné náklady pokrýt.

Kurzu se musí účastnit přesně 6 pedagogů, aby se pokryly náklady a především proto, aby plynule běžel program při posledním setkání, kdy budou účastníci prezentovat své výstupy.

Tabulka 8: Kalkulace

Předpokládané náklady		
TYP NÁKLADU	CENA	POZNÁMKA
Pronájem prostor IVP 200 Kč/hod	10 000 Kč	Není k dohledání, za kolik by Česká zemědělská univerzita pronajala jednu z prezentačních místností na Institutu vzdělávání a poradenství. Cena je tedy odhadnutá. Je zde počítáno s nižší cenou, jelikož se jedná o prostory univerzity.
Občerstvení 350 Kč/osoba	14 350 Kč	S občerstvením je počítáno na každém setkání. Do celkového počtu osob jsou zahrnuti i lektoři. Oběd je formou rautu. Do celkové částky za raut je započítán i hostující lektor na posledním setkání. (Zdroj: Hotel Relax)
Plat lektorům 300 Kč/hod	15 000 Kč	Sazba byla zkontrolována a potvrzena panem docentem Slavíkem.
Plat hostujícímu lektorovi 250 Kč/hod	2 500 Kč	Sazba byla zkontrolována a potvrzena panem docentem Slavíkem.
Nákup výtvarných pomůcek	5 000 Kč	Zadaný rozpočet na výtvarné pomůcky
Tisk výčtu technik	0 Kč	Bude využita tiskárna na Institutu vzdělávání a poradenství
Tisk a laminace certifikátů 23 Kč/ks	138 Kč	6x A4 lesklé certifikáty (inspirace: RAFO)
Náklady celkem		41 998 Kč
Předpokládané výnosy		
Cena kurzu 7 000 Kč/osobu		42 000 Kč
Výnosy celkem		42 000 Kč
Zisk: 2 Kč		

Zdroj: vlastní zpracování

8.8 Evaluace

Zhodnocení celého programu proběhne po konci posledního setkání. Hodnotit budou jak oba lektoři, kteří přednášeli po celou dobu vzdělávacího programu, tak i účastníci. Speciální prostor pro hodnocení bude mít i hostující lektor, který může přinést zpětnou vazbu zvenčí, jelikož se programu neúčastnil.

Závěrečná zpětná vazba od účastníků bude zasílána emailem po skončení kurzu. Tuto zpětnou vazbu pošle organizátor či přednášející. V emailu, který bude zaslán přibližně týden po skončení kurzu, se budeme ptát účastníků na klady a zápory celého kurzu a zda s ním byli spokojeni. Nebude vytvářen žádný dotazník, jelikož šest emailů nebude těžké přečíst a zpracovat.

8.9 Diseminace programu

Projekt nebude propagován na veřejných reklamních prostorech, nýbrž by bylo osloveno vedení České zemědělské univerzity, zda by tento vzdělávací program nerozšířilo mezi své kantory. Projekt bude vyvěšen jak na webových stránkách České zemědělské univerzity, tak i Institutu vzdělávání a poradenství. Pokud by byl o tento vzdělávací program zájem i na jiných univerzitách, byl by projekt předán České arteterapeutické asociaci, která by ho mohla nadále propagovat na svých stránkách a zároveň být i jeho garantem.

9 Individuální rozhovor s panem docentem Slavíkem

Jak jste se k artefiletice dostal a co vedlo k založení tohoto vzdělávacího pojetí?

„Jako učitel na základní škole, protože jsem učil výtvarnou výchovu, ale zároveň jsem za sebou měl 4 roky medicíny, kde mě zajímala především psychiatrie. Účastnil jsem se psychoterapeutického výcviku, abych mohl propojit teorii s praxí. Dále jsem chtěl jít z medicíny na výtvarný obor, ale místo akademie jsem zvolil pedagogickou fakultu, obor výtvarná výchova s ruštinou.

Základní impulz k vytvoření tohoto oboru byla zkušenost z psychoterapeutického výcviku a ze studia výtvarné výchovy. Na konci 70. let se na speciální pedagogice vyučovala arteterapie a já jsem byl povolán, abych ji zde přednášel.

Na začátku 90. let jsem hledal, jak by mohlo být průchodné, aby ve vzdělávacích disciplínách typu výtvarná či dramatická výchova byl nějaký arteterapeutický či dramaterapeutický přesah. To, co mi chybělo byl název. A tehdy jsem objevil pojem *filetický*.“

Využíval jste již jako učitel výtvarné výchovy na základní škole reflexi při svých hodinách nebo jste žáky učil pouze malovat?

„Mě výtvarná výchova, která by nebyla spojená s rozhovorem, velmi neuspokojovala. Bez reflexe mi to přišlo neúplné. Takže jsem již na základní škole dělal s dětmi aktivity, které odpovídají Kolbovu cyklu učení a pak jsem objevil hnutí nové výchovy ve Francii. Francouzi praktikovali výchovu s reflexí, a tak se mi začalo vše propojovat.“

Je tedy artefiletika zamýšlena pouze pro děti předškolního a mladšího školního věku nebo jste již už někdy aplikoval na dospělé?

„Já jsem artefiletiku vnímal velmi široce rozkročenou napříč obory. A právě to první zkoušení šlo od dospělých. Jak jsem přednášel na speciální pedagogice, tak jsem artefiletiku aplikoval právě na těchto studentech.

Také jsem dělal artefiletické semináře na katedře výtvarné výchovy, kde jsme právě oslabovali terapeutickou složku a šli jsme po složce poznávací. To znamená sebepoznání jako způsob poznávání světa – tím, že poznávám své reakce na svět, tak poznávám svět. Původně byla tedy artefiletika zamýšlena pro mladé dospělé. Pak se ale tento obor začal setkávat s odporem, a tak jsme ho zaměřili na malé děti, kde byl mnohem lépe přijímán.

Co se zapojení do výuky na vysoké škole týče, tak je potřeba myslet na to, že jsou lidé, kteří tento koncept nesnesou, a pak lidé, kteří to potřebují. Ale mezi těmi, kteří to nesnesou, je strašně moc lidí, kteří to potřebují, ale nevědí o tom. V artefiletice ale není prostor pro léčení. Tato výuka tedy musí být postavena na bázi určité dobrovolnosti. Artefiletika se snaží využít esteticko-vědní aparát, aby vedoucí těchto činností ukazovali lidem taje, které jsou spojeny s uměleckou činností, aby tato činnost nepřešla v čistou terapeutickou akci. “

Jaký máte názor na praktickou část mé bakalářské práce – tedy na vzdělávací program pro pedagogy?

„Zásadní problém jsou kompetence člověka, který takovou hodinu vede. Samozřejmě to nemusí být člověk, který studoval umělecký obor, na druhou stranu to bez něj úplně nejde. Je také potřeba, aby měl vedoucí i zkušenostní výcvik.“

Mohlo by být zapojení artefiletiky do výuky na vysokých školách pro studenty přínosem?

„Ano, já sám to mám takto vyzkoušené.“

Napadají Vás konkrétní artefiletické techniky, které by se daly využít pro studenty vysokých škol?

„Tyto techniky a postupy jsou sepsané v druhém díle knihy *Umění zážitku, zážitek umění*. Odkážu Vás ale na paní doktorku Komzákovou, která by Vám mohla poskytnout tipy, které byste mohla uplatnit v rámci artefiletiky pro vysokoškolské studenty.“

10 Individuální rozhovor s paní doktorkou Komzákovou

Myslíte si, že zapojení artefietiky do výuky na vysokých školách může být pro studenty přínosné?

„V rámci toho seberozvojového pojetí určitě ano. Na druhou strany tento proces hodně záleží na rozsahu hodin a dobře zvoleném konceptu vazby mezi poznáním umění a seberozvojem. Vazba na umělecko-kulturní kontext nesmí být vypuštěna a velký důraz musí být kladen na schopnost pedagogů s tímto kontextem pracovat a tito pedagogové by se tedy měli orientovat ve výtvarné umělecké oblasti.“

Mohl by být mezi pedagogy zájem o vzdělávací program, který jsem v rámci bakalářské práce vytvořila?

„Umím si představit, že mezi pedagogy z humanitní oblasti, kteří se zabývají umělecko-kulturním kontextem, by zájem určitě byl. Tam, kde vidím problém, je to všeobecné povědomí o artefietickém konceptu jako takovém.“

Mohla byste mi doporučit techniky a tvůrčí činnosti, které nejsou určené primárně dětem, ale jsou využitelné i pro studenty na vysoké školy?

„To, co používám já a má poměrně úspěch, jsou techniky zaměřené na spolupráci v týmech. Je to koncept společné týmové práce. Hodně využívám principy experimentální tvorby. Tedy to, co bych Vám mohla poradit, jsou prostorové techniky. Konkrétně Vám řeknu čtyři, které mají největší úspěch.“

První je technika dokreslovací, která je založena na principu uvědomění si univerzálnosti výtvarného jazyka. Tuto techniku jsem nazvala *Amaroun*. Studenti dostanou papír A4, na kterém je nakreslena fazole s tečkou a mají pět minut na dotvoření tohoto obrazu pouze pomocí černé fixy. Poté se dají výkresy na zem a dělají se amarounní rodiny, podle podobnosti konceptu na namalovaném obrázku. Po vytvoření těchto rodin vytvoří každá skupina příběh svých amarounů a sepíší ho do deseti vět. V rámci příběhu mají přijít na tři společné věci, které danou skupinku spojují jako lidi. Na závěr se příběh včetně tří společných věcí prezentuje.

Druhá hra, kterou používám je inspirována laserovou show. Každý účastník má klubko bavlny a mají si představit, že se nachází v galerii, která vystavuje jedno z nejcennějších děl. Toto dílo mají za úkol zabezpečit lasery, aby ho nikdo nemohl ukrást. Poklad samotný a jeho umístění si stanoví sami. Já se zavírám ve vedlejší místnosti a nechávám je pracovat, jen je u toho poslouchám.

Další technikou je využití novin – konkrétně Plzeňského deníku. Z tohoto deníku mají vytrhat proužky a udělat z nich jeden spojený pruh. Poté testují, kam s Plzeňským deníkem dojdou. Kam až se dá ze školy dojít.

Všechny tyto techniky vždy dokumentujeme – natáčíme a fotografujeme. Na konci si pak videa pouštíme a vzájemně si prezentujeme svou práci.

Poslední technikou, kterou Vám zde popíšu, jsou sochy z toaletního papíru. Tyto sochy jsou inspirovány *Sochami neřestí v Kuksu*. Vytvoří si skupiny po třech a já zadám téma typu závist, strach, hrdinství, obžerství, ale témata mohou být opravdu různá. Ve skupinkách jeden představuje sochu a je obmotáván toaletním papírem – socha pak musí vyjadřovat zadané téma.

Je tedy potřeba myslet, že po všech těchto technikách je nepořádek a je nutné jej potom uklidit.

Ještě mě napadají dvě techniky. První využívá noviny. Účastníci jsou opět ve skupinkách přibližně po třech a z novin mají vytvořit co nejvíce různých 3D objektů jen pomocí rukou. Své výtvořky si potom skupiny navzájem představují a obhajují. Je na ostatních skupinách, zda daný objekt přijmou. Vyhrává skupina s nejvíce přijatými objekty. A ta druhá technika je založená na ztvárnění již existujícího obrazu. Účastníci si vyberou obraz a ten vytvoří sami ze sebe jen za použití rekvizit, které v místnosti najdou.

ZÁVĚR

Závěrem této bakalářské práce je, že artefiletika jako obor není zatím moc rozšířená, ale do budoucna může být velmi využitelná. V rámci praktické části byl navržen vzdělávací program pro pedagogy vysokých škol, kteří by chtěli artefiletiku zapojit do své výuky. Tento program byl zhodnocen panem docentem Slavíkem a paní doktorkou Komzákovou jako užitečný a využitelný v praxi. Proto práci hodnotím za úspěšnou a pokud by byl na jejích základech zrealizován obdobný vzdělávací program, je možné ji označit za přínosnou pro obor Artefiletiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

CASEOVÁ, Caroline, Tessa DALLEYOVÁ a Ruth ŠORMOVÁ. *Arteterapie s dětmi*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-065-0.

HAGEMANN, Gisela. *Motivace*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 978-80-85865-13-4.

KAST, Verena. *Imaginace jako prostor setkání s nevědomím*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-702-2. LHOTOVÁ, Marie a Evžen PEROUT. *Arteterapie v souvislostech*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1272-0.

KEBZA, Vladimír a Iva ŠOLCOVÁ. *Syndrom vyhoření*. Druhé rozšířené a doplněné vydání. Praha: Státní zdravotní ústav, 2003. ISBN 80 - 7071 - 231 - 7.

LHOTOVÁ, Marie a Evžen PEROUT. *Arteterapie v souvislostech*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1272-0.

MATEJU, Petr a Natálie SIMONOVÁ. *Studium na vysoké škole*. Oddělení Sociologie vzdělání a stratifikace Sociologického ústavu AV ČR ve spolupráci se studentskou komorou Rady vysokých škol a firmou GTS International, 2004.

PASTOROVÁ, Markéta a Jaroslav VANČÁT. *Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání: Výtvarná výchova*. Praha: NÚV, 2016. ISBN 978-80-7481-165-4.

POTMĚŠILOVÁ, Petra a Petra SOBKOVÁ. *Arteterapie a artefiletika: Nejen pro sociální pedagogy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-3120-8.

SLAVÍK, Jan. *Od výrazu k dialogu ve výchově: Artefiletika*. Nová tiskárna Pelhřimov: Karolinum - nakladatelství univerzity Karlovy, 1997. ISBN 80-7184-437-3.

SLAVÍK, Jan. *Umění zážitku, zážitek umění: 2. díl – kapitola s příklady artefiletických technik*. Elektronická verze poskytnuta přímo docentem Slavíkem. Praha: Univerzita Karlova, pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-130-3.

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Sylva ELIÁŠOVÁ. *Dívej se, tvoř a povídej! : artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1557-8.

SMEJKAL, Vladimír a Hana SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ. *Velký lexikon společenského chování*. Vydání druhé. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3650-1.

STRÁNSKÁ, Zdenka a Helena BLAŽKOVÁ. *Motivace žáků k učení*. Brno, 2001. Výzkum. Masarykova univerzita.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Firemní akce, školení a konference. *Hotel Relax* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://hotelrelax-vrchbela.cz/firemni-akce-skoleni-konference>

FRÁŇOVÁ, Veronika. Psychologie barev - symbolika barev. *Onlio* [online]. 11. 2. 2009 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.onlio.com/-/psychologie-barev-symbolika-barev>

HUPTYCH, Miroslav. Dvouletý akreditovaný kurz v artefiletice a arteterapii. *Huptych* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <http://www.huptych.cz/arteterapie/kurzy/dvoulety-akreditovany-kurz-v-artefiletice-a-arteterapii>

Květinová abstrakce. In: *Výtvarná výchova* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://vytvarna-vychova.cz/kvetinova-abstrakce/>

Laminace. *RAFO* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.rafo.cz/laminace-kapsova/>

LOLOVÁ, Veronika. Pozornost: druhy a tipy pro její udržení. *EDTECH KISK* [online]. 2020 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://medium.com/edtech-kisk/pozornost-druhy-a-tipy-pro-jej%C3%AD-udr%C5%BEen%C3%AD-4a257a0479e3>

MERHOUTOVÁ, Jana. Výcviky a kurzy. *Eko Art Therapy Institut* [online]. 2016 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.ekoarttherapy.cz/probehle-a-probihajici-vycviky-a-kurzy/#vycviky>

MŠMT: *Metodické doporučení pro tvorbu programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v artefiletice* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/standarty-a-metodicka-doporuceni?highlightWords=artefiletika>

Předmět: Artefiletická propedeutika. *Informační systém Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=predmet&skr=2011&kod=OB2321031>

Předmět: Artefiletika a arteterapie. *Informační systém Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=predmet&kod=ON9321A04>

Předmět: Artefiletika. *Informační systém Univerzity Karlovy* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=predmet&skr=2018&kod=OKBV1V144B>

Rozhovor s Janem SLAVÍKEM a Vladimírou SLAVÍKOVOU, Masarykova univerzita v Brně, rozhovor vedly Veronika Rodová a Kateřina Lojďová 1. 8. 2019. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/rozhovor-s-janem-a-vladimirou-slavikovymi-o-artefiletice-jako-expresivni-tvorbe-spojene-s-reflexi-v-dialogu>

SLAVÍK, Jan. Artefiletika – příležitost pro expresi v dialogu teorie a praxe: Teoretická studie. *Kultura, umění a výchova* [online]. 2015, 26. 3. 2015, 3(1), 10 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: http://kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=8&clanek=92

ŠTEFANČÍKOVÁ, Mariana. Systematický kurz arteterapie. *Cultio* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z:

http://www.cultio.cz/kurzy/systematicky_dvoulety/zakladni_informace.php

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Certifikát o absolvování vzdělávacího programu	62
Obrázek 2: Amaroun.....	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Porovnání výtvarné výchovy, artefiletiky a arteterapie.....	14
Tabulka 2: Interpretace barev	22
Tabulka 3: První z pěti setkání	47
Tabulka 4: Druhé z pěti setkání	47
Tabulka 5: Třetí z pěti setkání	48
Tabulka 6: Čtvrté z pěti setkání	48
Tabulka 7: Páté z pěti setkání	49
Tabulka 8: Kalkulace	51

Příloha 1: Certifikát

Obrázek 1: Certifikát o absolvování vzdělávacího programu

**CERTIFIKÁT O ABSOLVOVÁNÍ
VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU
"Artefiletika pro studenty
vysokých škol"**
č. certifikátu: _____

Účastník kurzu (jméno, příjmení, dat. nar.)
.....
absolvoval tento vzdělávací program
včetně úspěšného zakončení v podobě
závěrečného artefiletického výstupu.

_____ v _____ dne

Za všechny lektory
doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.

Příloha 2: zadaný obrázek Amarounu

Obrázek 2: Amaroun

